

Disputatio medica inauguralis de hectica febre ... / [Johann Jakob Ewald].

Contributors

Ewald, Johann Jakob, active 1699.
Stahl, Georg Ernst, 1660-1734.
Universität Halle-Wittenberg.

Publication/Creation

Halae Magdeburgicae : Literis Chr. Henckelii, [1699]

Persistent URL

<https://wellcomecollection.org/works/h6gbapun>

License and attribution

This work has been identified as being free of known restrictions under copyright law, including all related and neighbouring rights and is being made available under the Creative Commons, Public Domain Mark.

You can copy, modify, distribute and perform the work, even for commercial purposes, without asking permission.

Wellcome Collection
183 Euston Road
London NW1 2BE UK
T +44 (0)20 7611 8722
E library@wellcomecollection.org
<https://wellcomecollection.org>

DISPUTATIO MEDICA INAUGURALIS
De

HECTICA FEBRE,

Quam

DEO BENEDICENTE,

RECTORE MAGNIFICENTISSIMO
SERENISSIMO IUVENTUTIS PRINCIPE

DN. FRIDERICO WILHELMO,
MARCHIONE BRANDENB. ELECTORATUS
HÆREDE E. R.

IVSSU GRATIOSO FACULTATIS MEDICÆ
SUB PRÆSIDIO

DN. GEORGII ERNESTI STAHL,
D. ET PROF. PUBL. h. t. DECANI,
DN. PROMOTORIS SUI OMNI OBSERVANTIÆ
cultu prosequendi,

PRO LICENTIA

Summos in ARTE MEDICA Honores, Juraque & Privilegia
Doctoralia legitimè capeffendi;

Ad d. Maji M DC XCIX. hora locog. solitis,
Publicæ disquisitioni exponet,

JOHANNES JACOBUS EWALD,
Mifnenfis.

HALÆ MAGDEBURGICÆ, Literis CHR. HENCKELII, Acad. Typ.

VIRIS

*Illustri, Prænobilissimo atque Excel-
lentissimo*

**DN. FRIDERICO KULE-
WEINIO,**

**S. Regiæ Maj. Polonicæ & Electori Saxo-
niæ ab intimi Status bellici consiliis, Ministro longè splendidis-
simo atque dexterrimo,**

*Nobilissimo, Amplissimo, & Consul-
tissimo*

**DN. JOHANNI JOACHI-
MO ROTHIO,**

**Præfecturæ circularis, quæ Lipsiæ est, mo-
deratori summo longè spectatissimo.**

item-

itemque

*Nobilissimis, Amplissimis, Excellentis-
simis atque Experientissimis*

DN. JOHANNI BOHNIO,

Philosophiæ & Medicinæ Doctori, Thera-
pevtices Prof. Publ. Facultatis Medicæ Seniori, utriusque Prin-
cipum Collegii Collegiato, Academiae Decemviro & Civitatis
Lipsiensis Physico, ubique celeberrimo & meritisimo,

ac

**DN. AUGUSTO QVIRI-
NO RIVINO,**

Philosophiæ ac Medicinæ Doctori famige-
ratisimo, Physiologiæ ac Botanices Prof. Publ. Facult. Medicæ
Assessori gravissimo &c.

*Dominis, Patronis, Promotoribus ac respe-
ctivè Præceptoribus*

omni observantia cultu atatem venerandis

In debiti Honoris Gratitudeisque Signum & submissam sui
commendationem, cum omnigenæ prosperitatis voto,

Disputationem hanc Inauguralem

offert ac dedicat

æternum debendi reus

JOH. JACOBUS Ehwald.

Q. D. B. V.

Morborum, qui nos mi-
seros variè infestant atq; affligunt,
etsi infinitus ferè est numerus; ita
ut qui eorum genera, quorum, ante
multa jamjam sæcula, trecenta, ex-
ceptis generum speciebus, Plinius
numeravit, notare velit, maris gut-

tas numerare, i. e. rem omninò infinitam emetiri videatur; nullus tamen Febre omnium morborum communissimo, vulgarior & frequentior est. Nam cum alii morbi non omnes ex æquo invadant, sed alii aliis ætatibus, sexibus, regionibus, corporumq; constitutionibus magis vel minus familiares sint, certè febris Hydra Lerneæ illa Microcosmi non parcat ætati ulli, regioni, sexui individuo, corporis constitutioni adeò ut tota ferè mortalium manus ex internecina febrium sevitia inffragio Mortoni & Helmontii decedat. Imprimis præter pestilenciales, & petechiales & ardentes, febrem Hecticam impunè in nos sævire dies loquitur; Ista, licet calor ejus mitis sit nobisq; quasi obalndiatur, nec in apertas erumpat flammæ, nihilominus tamen interiora urit, depascit, colliquat, ægrotum sceletum similem reddit, tandemq; miserum cymbæ charontis imponit. Quapropter placuit satis infestum & frequentissimum hujus malum pro ma-
te-

teria dissertationis inauguralis eligere atq; conferre in publicum : Huic autem an satisfecerim , tute , Lector Benevole , animo judicabis æquo , tenuitatemque meorum studiorum exoptatissimâ favoris tui aurâ sublevabis. Deum autem T. O. M. pie veneror, velit labori huic ex altô benedicere, eundemq; in sui ipsius gloriam proximique emolumentum unicè convertere.

§. I.

HECTICA, quam mihi tractandam proposui, vox origine græca est, ἀπὸ τῆς ἑξέως, seu ab habitu, quia in habitu corporis adeò fixa est, ut omnes partes tententur & emacientur: vel, quia quando radices egit difficulter vel planè eradicari nequeat. Quod etiam Sennertus probat Lib. 3. de febr. ubi de hectica agens inquit, intemperies febrilis quasi in habitum transit & ita partes corporis nostri viventis occupavit, ut etsi à nullâ causâ foveatur, nihilominus subsistere possit.

§. II.

Sortita est interim & alias appellationes tum à græcis, quibus dicitur ἐκτική, πυρετός ἐκτικός, tum à latinis, qui vocant febrem torridam, tabidam, marasmodem, marasium, marcorem. Gariopontus Autor sequioris cum primis ævi l. 6. prax. c. 1. vocat consuetudinarium. Germanis dicitur ob marcorem ut plurimum inde emergentem, Darr-Fieber / Zehrend und Schwindsüchtiges Fieber.

§. III.

Sed relicta Onomatologia, confero me ad ipsam realem Hecticæ tractationem. Nullatenus autem in examinandis aliorum definitionibus multum immorari placet, saltem qua ratione hanc arbitrer definiendam, paucis explicatum dabo.

§. IV.

Hectica, est febris symptomatologica, chronica, continua, lenta; à Sangvinis & spirituum motu præternaturali, ab ob-

structione Scirrhole, aut apostematode, vel actuali ulceratione visceris cujusdam, orta: cum rubore faciei, & phlogosi, præsertim post pastum auctâ, iracundiâ & excandescencia præcipiti ob levem saltem causam, & corporis contabescencia lentâ ac successivâ, seu marasmode, conjuncta.

§. V.

Generis locum in hac definitione occupat Febris, quia æque in Hæctica ac in aliis febribus, Sangvinis & Spirituum orgasmus, pulsus frequens, celer, præterea durus, parvus, debilis, virium prostratio, aliaq; circa febrem requisita, sese manifestant.

§. VI.

Porrò, Hæcticam febrem dico Symptomaticam; Quia nisi imminente, aut jam fiente Scirrho ulceroso viscerum, non evenit; Appello Lentam, & continuam; quod nec frigore acri, nec ardore urente, impetuosè adoriatur ægros, pro aliarum nonnullarum febrium more; Sed remissius omninò & blandius incipiat, lentoque, perennante tamen gradu, progrediatur: Sic, ut ægri quasi consuetudinem contrahentes, vix sese febricitare sentiant: Differt tamen à lentâ simplici febre, cum lenta, non statim sit Hæctica: Hæctica verò semper lenta.

§. VII.

Causa Febris Hæcticæ proxima & immediata, nominata à nobis est Commotio p. n. Sangvinis & Spirituum. Ubi nimirum non nescimus, in diversum abire Autores circa hujus determinationem. Ita enim Sylvius, ut omnes ferè affectus, ad anomalas crases, & heteroclitas effervescentias bilis & Succii Lymphatico-Pancreatici adstringere laborat, ita in Hæctica quoque accusat lymphæ nimiam glutinositatem, sic enim Præx. Med. l. i. c. 32. differit: Judico peccare imprimis (in Hæctica,) glandularum conglomeratarum liquorem, non salivam duntaxat, sed ipsum quoque succum pancreaticum, & quidem, visciditate auctâ; non item acrimoniâ vel austeritate molestâ, quamvis aliquando hanc simul offenderim gravem: unde bilem simul concurrere inertionem quis mirabitur aut negabit?

Sed

Sed lympham quoque tunc obtusiores futuram, nemo non videt. Willisius, uti febres omnes ad vitiosam fermentationem ac effervescentiam revocat, ita & Heëticam sine dubio ad ipsam referet, quanvis nullam hujus in specie injecerit mentionem. Malpighius, fermentationem accusat nimiam, ubi plus justò acrior sanguis, partes, in quas influit per arterias delatus, solvit ac fundit, ut innumeræ exin particulæ per cutem insensibiliter foras avolent.

§. VIII.

At verò præ his & similibus, videtur mihi rem propius tetigisse Helmontius, qui putat Archæum velut iratum, excandescere, non alio fine, quam ut expellat hostem sibi molestum & nocivum. Nempe certum ferè est, calorem animalium naturalem à spiritibus provenire. Hi ipsi verò, ut reverà ignei motus sunt, (prout Excell. D. D. Rivinus in disput. de Spirit. hom. vitali prolixè demonstrare laboravit,) calorem quidem moderatum, si debito modo influant, in corpore gignunt: ast si velocius commoveantur, atque copiosius impellant sanguinem, præternaturalem æstus creant.

§. IX.

D. Præsidis, ut à Spirituum Hypothesi alieni, ea est sententia; Cum in Heëtica læsio aliqua immanens in aliquo viscere vitali peccet; & quidem læsio Mixtionem partis afficiens, quod ad hanc corrigendam, progressum ejus præoccupandum, corruptelas abstergendas & distrahendas, opus sit Motu Humorum auctiore, tanquam unico hujus Scopi obtinendi instrumento. Motus hic auctior, uti pulsu frequentiore, præsertim verò celeriore, & partium omnium tono intensiore, fit; Ita trahit immediatè post sese, Caloris augmentum proportionatum. Fit hoc totum negotium diuturnum seu Chronicum, quia causa ejus continens veluti, propter quam susceptum fuit, est Chronicū, quid, immanens, & pertinacissimū, nempe vel actualis ulceratio, vel Scirrhusitas ad ulcerationem prona, in parte aliquâ internâ vitali. De quâ tamen re, cum ipse suo loco & tem-

tempore, b. c. d., acturus fit, tantisper aliorum opiniones in medio relinquit.

§. X.

Unde quidem, uti, juxta has Hypotheses, non dubito asserere, Sangvinis & Spirituum influxum inordinatum, esse genuinam & proximam hecticæ causam; ita facillimò negotiò, arbitror ad hanc reliquas omnes remotiores & occasionales causas reduci posse.

§. XI.

Causæ enim mediatæ proximioris vicem, facile tuetur Morbus alicujus partis vitalis lentus, cui Hecticam Febrem, Symptomaticè accedere diximus. Præcipuè verò talis, qui non tam solam structuram partis, aut usum ejus, sed ipsam, planè Mixtionem ejusdem dissolvere & destruere parat. Facile est declarare Thesin, si generaliter asseramus, nullum apostema in visceribus gestari, imò nullam obstructionem, aut Scirrham, inflammationi aptam congestionem, quin Hectica Febris ei compliceatur. Affluunt exempla, à Practicis passim annotata; è quibus ut paucos adducamus, Febres sanè acutas ardentes, manifestò ferè cum inflammatione internâ conjunctas, præcipuè hoc nomine accusat Forestus, l. 2. obs. 4. Balth. Timæus à Guldenkleee, in Cas. medic. l. 8. c. 23. mentionem facit juvenis, qui ex febre ardentissimâ continuâ, in Hecticam incidit. Ita quoq; non novum est (abusu præcipuè Stypticorum) Tertianam æstuosiore in Hecticam transire: in quem sensum Riverius Cent. 2. obs. 2. aliquid notat. Quid verò notius, quàm Febres Hecticas succedere repentinæ coagulatoriæ refrigerationi circa Hepar, Pancreas, Splenem, è potu valdè frigido, Corpore exæstuante? Quid notius, quàm nasci eandem ab ulcere pulmonum? Adeò ut etiam multi hecticam cum phthisi confundant. Ab aliis febribus putridis posse oriri per metastasin, sunt, qui dubitant, sed hos refutatos vide apud Sennert. l. d. febr. 3. c. 2. A febribus pestilentialibus posse originem trahere, dicit Lazarus Riverius in Praxeos Medicæ l. 17.

l. 17. c. 3. de pestil. febr. Viscerum internorum, epatis, cordis, diaphragmatis, ut vidit Galenus, renum, ventriculi &c. inflammationes c. l. sine exulceratione, tumore, ac dolore, it. empyema, apostemata atque fistulas internarum partium, hec- ticae parentes posse existere, practici abundè testantur. His adjungi possunt, viscerum & vasorum obstructions enormes v. g. glandularum mesenterii; de quibus vid. Salom. Albert. de morb. mesent. & pancr. A morbô Gallicô excitatam vide apud Rodericum à Fonseca tom. 2. consult. 62. similiter ex ven- triculi pravis humoribus, itemque Sangvinis, aliorumque hu- morum vitio, nasci, quotidiana similiter docet experientia.

§. XII.

Causas remotiores quod attinet inter harũ magis naturales, Temperamentũ primũ habet locum; Unde illi, qui naturã calidio- res & sicciore sunt, ad hecticam magis proclives sunt, quia am- plioribus vasis instructi, ad impetuosos infarctus & stases cir- ca viscera formandos aptiores videntur: Sive etiam quod spi- ritus à quocunq; stimulo irritante facilè commoveantur; ex qua causa Ætas juvenilis & virilis magis ejus periculo est ex- posita, utpote in quibus, præsertim juvenili, vegetius trans- fertur, & ad excretionem constringitur, Sangvis: Imprimis cir- cà pulmones, unde Phthisis huic ætati familiaris, notante jam- jam Hippocrate. Huc quoque spectat dispositio Hæreditaria, per hæreditatem enim, non minus sanitatem ac morbos produ- ci, per experientiam probabile fit: Sani enim ut plurimum sa- nos, morboſi valetudinarios generant, id est, parentum robu- stiorum semen laudabile, firmam corporis texturam & actio- num cunctarum vigorem proli inducit.

§. XIII.

Ex causis non naturalibus, occurrit primò aër, qui quando justo fervidior est, turgescencias sangvinis seu ebullitiones tantas sæpe excitat, ut copiosior sudor profluat; sitis plus mi- nus molesta inducitur, quatenus ob seri dilapidationem sali- va deficit, aut saltem magis spissa, acris aut mordax quam par est redditur, imò tum Massa sangvinea depauperata per sudorẽ

ferositate, ob nimiam spissitudinem, ad circuitum ulteriorem per corpus ineptior redditur, & facilius stases in visceribus densioribus subit, inde nimium in hoc opere expediendo commoti spiritus, excitant æstum hecticum. Ab ære nimis ficciore, corpora exsiccantur, & ignei atomi fluidarum partium abripiuntur, summò cum damnò œconomix animalis, hinc etiam excitatur æstus insuetus & inflammatio. Porro exhalationes arsenicales, vitriolicæ, mercuriales &c. item ex ore & Corpore Phthisico - Hecticorum prodeuntes, multos hecticos reddiderunt.

§. XIV.

Secundò, errore Diætæ invitari hecticam nullum est dubium. Cibi aromatibus & sale nimis conditi, in ventriculo acres humores generant, qui postmodum ad Sangvinem delati, spirituum motum accelerant, dissipationem feri promouent, sicque æstum præternaturalem, siccitatem, sitim inferunt. Verbo, quemadmodum morbi chronici frequentissimè lætæ digestionis primæ suam debent originem, ita præprimis febris hectica, fontem atque scaturiginem exin sæpissimè habet.

§. XV.

Quod ad potum attinet, vina, alique potûs generosi hic in censuram veniunt. Frequentissimè hinc ii, qui multò generosò vinò, spiritu vini, aquæ vitæ & similibus igneis spiritibus, nimium sunt usi, inspissato nimis sanguine, scirrhotate viscerum secuta, ad hecticam redditi fuere dispositi. vid. Zacut. Lusit. Med. Pr. Histor. 41. & 42. Barthol. cent. 5. hist. 35.

§. XVI.

Similiter Inediam sive defectum alimentorum, non solum atrophiam, sed & hecticam producere posse, mirum non est; præcipuè si corpori de cætero vegeto, præcipiti impetu accidat. Cùm enim laudabile corporis nostri alimentum non quotidie per assumpta restituitur & conservatur, paulatim deficit, hincque spiritus & humores laudabiles consumuntur, solidio-

lidiorum quoque substantia rorida & gelatinosa colliquatur, & corpus nostrum planè exsuccum fit.. Huc referenda est He-
ctica, a Muralto clav. Med. annotata, quæ ob fortiorem infan-
tis suctionem hincque nutrimenti defectum lactanti contigit.

§. XVII.

Tertiò, uti per motum corporis immoderatum & intem-
pestivum, repentinis expansionibus, viscera facilè obruuntur,
inferciuntur & opplentur: simulque spiritus dissipantur & ab-
sumuntur, humiditates dissipantur, partiumque robur dissolvi-
tur, sicque via feбри hecticæ struitur: Ita ex otio seu quiete,
quoque nimia, oriri posse eandem, nullum est dubium, qua-
tenus humorum alibilium, ac spirituum, influxum, cohibet ac
moratur, & hinc nutritionem imminuit, vel excrementorum
exclusionem retardat, circulationem sanguinis segniorem &
humores crassiores, adeoque stasibus aptiores, reddit.

§. XVIII.

Quartò vigiliæ & somnus, quatenus vel in excessu vel de-
fectu insigniter peccant, non feriantur, ad promovendum hoc
malum: illarum enim alterationes proportionatæ omnibus fun-
ctionibus præstandis ac perpetuandis egregiè inserviunt: si
autem excefferint, malæ sunt, juxta Hipp. Sect. 2. aph. 7. & sect.
2. aph. 3.

§. XIX.

Quintò, quemadmodum excretiones nimia in alvi flu-
xibus v. g. dysenteria, hæmorrhagiis quibusvis, sudoribus,
semine, ita suppressiones excretionum alvi, vesicæ, uteri, su-
doris consueti, hæmorrhoidum, atrophiam, desiccationem,
viscerum, & inde Febrem hecticam, inducere possunt. Illic
enim cùm humoribus excretis, notabilis quantitas spirituum
deperditur; hinc residui in corpore languido spiritus, in mo-
tum turbidiorem rapiuntur: hic verò, à retentis p. n. varii ge-
neris quæ tanquam inutiles, noxiæ, aut pondere molestæ à na-
turâ ejectioni destinatæ erant, particulis, sensim sensimque ad
majorem pravitatem transeuntibus, utiles corporis humores

pervertuntur, hincque spiritus irritantur. Quantum vel sola prohibita per corporis poro transpiratio insensibilis hic possit, ex incredibili pondere materiæ excerni solitæ concludere licet, si modò verum est uncias quadraginta & ultra per occultam transpirationem secundum naturam spatio unius noctis evacuari, referente Sanctorio Med. stat. sect. 1. §. 59.

§. XX.

Sextò animi pathemata, præsertim tristitia, ira, mæror, multum disponunt ad hunc affectum, Forestus in obs. 1. 4. de febr. Hecticis, obs. 2. & 3. hecticas ex mærore & melancholiâ ortas refert, idem scribit Zacut. Lusitanus comment. in Galenum.

§. XXI.

Relictis causis, descendemus ad symptomata. Faciei phlogosis, ac rubor, post pastum auctus, præcipuum Hecticæ symptoma est; cujus rei rationem Galenus eandem putat esse, quæ est effervescentiæ calcis vivæ, ab aqua affusâ. Heurni 9 l. 2. de febr. c. 5. accusat flatus in ventriculô genitos, patulosque habitus poros infarcientes, ac ita calorem retinentes. Alii cum aqua lapidi candenti affusa comparant; aqua enim statim rarescit & in vapores calidos resolvitur, uti in balneariis videre licet. Ego puto, illud vel bili acriori aut humori acido pravoque, in primis viis hærenti, (in hectica enim prima digestio nunquam prorsus sine vitio est) cumque alimentis Massæ sanguineæ accedenti & ulcus pulmonum, quod plerumque adest, irritanti, esse adscribendum. Quod verò malæ rubore tingantur, sit ob viciniam loci; observamus enim, si ulcus pulmonum est in dextrô latere, dextram malam tantum ruborem ac phlogosin experiri; si in sinistro latere est, sinistra tantum mala rubescit, si ulcus utrumque lobum pulmonum occupat, toti faciei rubor inducitur. D. Præses suam sententiam hîc reservat.

§. XXII.

Rationem iræ & excandescentiæ præcipitis, quod alterum symptoma hecticæ dixi, si quis desiderat, nullam plausibilior
rem

rem dare possumus; quam quod spiritus in continuo p. n. motu constituti, citius ab objectis externis in motum se rapi patiantur, quam alias in statu tranquillô & ordinariô. Prout etiam in rationalibus rebus, oneratus jam laboriosâ molestia animus, etiam levi impedimento novo, acrius concitari solet.

§. XXIII.

Symptoma aliud grave Hecticorum, præcipuè consummationum, est sudor nocturnus, qui sæpius tam copiosè emanat, ut ægrotantes aquâ fuisse superfusos iurares, dum singulis noctibus semel, bis vel ter cum indusiis stragula mutare cogantur. Hujus originem si quis desiderat, eidem auctum acceleratumque sanguinis motum nomino; spiritus etenim dum hostem admissum undiq; persequuntur, omnia magis æstuant, motusque sanguinis acceleratur manifestè. Hinc resolvitur Sanguis copiosius, & colliquatur in Serum; sudore diffuens atque erumpens: Quo impetu patulis factis poris, lymphæ quoque per illos expellitur copiosè.

§. XXIV.

Restat adhuc contabescencia corporis, cujus mentionem in definitione injeci. Latere autem neminem fons hujus mali potest, qui attendat, quod diuturnus & perpetuus motus sanguinis nimius, non modo bonæ Lymphæ proventum potius impediat quam promoveat: Sed ipse etiam actus Nutritionis seu appositionis, læsâ aliquâ principali parte Corporis, quasi negligatur; destruuntur vires manifestè: præterea sanguis hecticorum, eò quod luxuriat particulis acribus, nimis aquosis, viscidis, corruptis, ac purulentis: dissolutioni potius quam Nutritioni succurrit: Ita etiam pinguedo, à calore liquefacta, per venarum extremitates reassumitur, ac sic in sanguinem convertitur; cum natura semper intendat conservationem sui. Hinc non solum pinguedo in totum consumitur; sed & caro ipsa sensim deficit, ut flaccida cutis, nuda quasi ossa investiat, & tabescencia seu marasmus exsurgat.

§. XXV.

Et hæc etiam de symptomatibus. Veniamus ad differentias, & gradus febris Hæcticæ. Communiter ex triplici substantia partes solidas constitui, ex mente Galeni jam olim credebatur, 1. humidâ quadam quæ dicitur ros, 2. carnosâ & adiposâ 3. membranosa & fibrosa, quæ κατ' ἐξοχήν solida dicitur; Ex hac triplici substantia Medici trichotomiam Hæcticæ deduxere. Quando roridâ saltem partium nutriendarum substantia consumitur, oritur primus gradus Hæcticæ & dicitur Hæctica sine tabe: quando in gelatinosam magis substantiam conversus humor nutritivus, quasi deliquatur, hæctica secundi gradus exsurgit, quæ dicitur febris marasmodies. Et hi duo gradus, secundum Sennertum, & alios, sunt curabiles. Quando substantia fibrosa consumitur, oritur marasmus: Vocatur etiam Hæctica cum tabe, & tunc omnis spes evanuit. Galenus vocat hos gradus, tempora, initium nempe, augmentum, & statum.

§ XXVI.

Dividitur porrò Hæctica ab aliis, tum quoq; à Riverio lib. xvij d. febr. c. 3. de Hæcticâ, in primariam, quæ ex perverso rerum n. n. usu v. g. assumptorum, retentorum, balneorum ac thermarum & animi affectibus oritur; qualis communiter quidem negatur, asseritur tamen ac vindicatur à Piens, part. 2. c. 8. Et secundariam, quæ aliis succedit febribus: estque vel simplex & solitaria, vel febris putridæ complicata; sic Hæcticam cum peste & putrida complicari, tradit Matth. Unzerus de lue pestif. l. 1. c. 11. Ast quia Hæctica rarissimè, juxta Liddelium c. 10. de Hæctica, per se incipit, & vix unquam à causis oritur procatarecticis, quin præcedere videatur Diaria vel febris alia: ut plurimum secundaria aut symptomatrica est; Ex febrium enim degeneratione, & à morbis particularibus contingere, quotidiana loquitur experientia. Exemplâ si desideras, supra reperiis, ubi sermo erat de causis.

§. XXVII.

§. XXVII.

Satis de differentiis. Digredimur ad Signa. Sunt autem alia imminētis, alia jamjam præsētis Signa. Imminētis plura sunt, & petuntur à supra enumeratis causis non naturalibus & praternaturalibus. Qui temperamento gaudent calido & sicco; in ætate juvenili constituti, hæreditariam dispositionem habent, caliditatem & siccitatem temporis æstiri & aëris tolerare coguntur, potu generosiori cibisq; calidioribus vel medicamentis sese nimis ingurgitarunt, excessum in motu & quiete committere, æstui superpotarunt, frigide: excretorum & retentorum vitium passi, animi pathematibus nimium indulgere; qui itidem ephemerâ, febre ardente, phthisi, partiumque internarum inflammationibus, infestantur: Hos, dico, semper à tergô sequitur Hæctica, usque dum improvise arripiat. Quamquam, si verum fateri volumus, hic affectus dignoscatur iatis difficulter, ita, ut ejus principium ab omnibus Practicis facilius curatu quam cognitu pronuntietur; cum ipsi ægri sæpè se febrire vix constanter sentiant.

§. XXVIII.

Signa nihilominus diagnostica observentur sequentia. Calor in ordine ad acutiores continuas, admodum levis est & quasi latens (id est, æger nullum dolorem seu insignem inde molestiam sentit) qui in volis manuum & pedum maxime se manifestat, & primo contactu vix percipitur. Sin autem manus diutius admota contineatur, sensibilis magis manifestus & mordacior evadit, sibiq; semper similis est, sine augmento & remissione notabili, nisi quod exacerbetur, una aut duabus horis à pastu. Pulsus est frequens & celer, parvus tamen ac debilis, nisi quod post pastum celeriter intendatur, interdum idem quoq; major reddatur: appetitus adest prostratus, sitis insolita, lingvæ ariditas & salivæ glutinositas, accedit virium langvor & insignis lassitudo corporis. Hæc sunt signa Hæcticæ primi gradus. Secundum gradum urina oleaginosa evincit, quamvis enim aliàs ex urina nullum hæcticæ signum peti constanter possit, cum in principio morbi sanorum similis sit, nisi ventriculi cru-

cruditates aliive affectus urinam alterantes, hectica causa existant, aut quocunque modo ad ejus intensiorem concurrant: Progressu autem temporis, & ubi sub incremento morbus est, ac ad marasum inclinat, oleosa evadit, & pinguedo sub telarum aranearum formâ, urinæ supernatat. Ultimus, & desperatus gradus hecticae, dignoscitur ex facie Hippocratica; facies livido plumbeoq; colore turpis est, tempora sunt collapsa, oculi retrò in cavernas se abscondunt, malæ protuberant, genæ exsae sunt, labia non sufficienter dentes tegunt, costæ, scapulæ, claviculæ, multum emicant, artus cum reliquis musculosis partibus, excarnes: paucis, homo sceletio similis redditur, nihil enim esse videtur, quam compages ossium pelle obducta. Tandem his accedit Diarrhoea, sudores nocturni, ac capillorum defluvium.

§. XXIX.

Prognosin quod spectat, febris hæc morbus satis diuturnus, & contumax est: in specie tamen facilioris curationis est, simplex, id est, quæ nec alterius speciei febris juncta, nec actualem jam abscessum, comitem habet, quam quæ hos affectus combinatos gerit. Deinde majoris spei est, quæ adhuc in principio, præ illa, quæ magis confirmata, & tabi propinquior existit: ita quidem, ut tertii gradus, sanari neutiquam possit: præprimis si superveniant sudores nocturni & colliquativi, pedum intumescencia, urina oleaginosa, facies cadaverosa Hippocratica, capillorum & alvi profluvium: quibuscunque enim tabe laborantibus, capilli de capite defluunt, hi alvi fluxu superveniente, moriuntur, inquit Hipp. 5. aph. 11. 12. 14. Denique plus salutis promittit febris hæc in subjectis, vegetioribus ætate, & viribus; in senioribus difficilius, imò, paulò confirmatior, nunquam sanatur.

§. XXX.

In curâ necessum habet Medicus, ut prius inquireat, primò, an ab difficili morbo, v. g. ulcere pulmonum, febre alia, non ritè curata, & inde scirrhusâ obstructione Hepatis, aut glandularum mesaraicarum, dependeat? secundò an sit simplex

plex, an' verò cum febre typica acutâ complicetur? sive enim ab alio morbo dependeat, seu acutam febrem sociam habeat, non tolletur, nisi illis fanatis: Simplicior verò, & recentior, mox omnem in se convertit curam. Neutiquam tamen hujus indicationes, à morbo & viribus tantum, ex vulgari scholarum Doctrina petantur, quasi febris hæc causa continente careat, saltemque humidum perditum, sui restorationem postulet. Sed quia, ut dixi superius, sedes hujus febris, præcipuè in morbo visceris alicujus concurrente, est, quo sublato, facilius humores carebunt culpâ: Quia tamen fieri potest, ut vel humorum vitia occasionem feбри subministrant, vel ab aliâ causâ, irâ, tristitiâ, aut animi moerore, febris oborta, reperiatur corpus jamjam impurum: l. denique, ut cacochymia nascatur in ipsa febre: existimo remedia omnia, quibus contra febrem hæcticam utimur, ita commodè distingui posse, ut alia respiciant humorum vitia, alia motum eorum ad & per viscera, & horum præcipuè restorationem, interea verò etiam exacerbationem Motuum, seu impetum Spirituum irregularem, & alia symptomata urgentia.

§. XXXI.

Quæ humorum vitia spectant, sunt vel evacuantia, vel alterantia. Ex evacuantibus primo loco sese offert Venæ Sectio, quæ utut à Botallo de Venæ Sectione adeo commendata in hæcticâ propriè sic dicta, rarius tamen vulgò administratur, potissimum cum febris hæctica plerumque tunc demum, quando in habitum abiit, curæ esse communiter soleat. In confirmata, sanguinis missionem instituere velle minus conveniens est, quia virium robur aliàs jam planè prostratum est, hæcque si adornetur, ex succum corpus magis debilitare possit, et vires dejicere. Si quis tamen in hæcticâ, præcipuè à mensium vel hæmorrhoidum vitiis, aut in alias V. S. assuetis, illam negligat, minus sanè utiliter faciet. Sic Galenò attestante 6. epidem. com. 2. 9. mulier ob diuturnum menstruorum suppressionem hæctica fere consumpta, per venæ sectionem restituta, & habitior facta fuit. Interim, quæ est sententia D. Præsidis, V. S. ut ferè semper, ita hic quoque præservativè magis, seu secundario, quàm directè curativè, utilis est. Magis enim mitigat morbum, & reliquæ curæ ve-

lificatur, quàm quod directe per se eundem tollere valeret. Vires verò jam debiles & exhaustæ, quæ à rebus naturalibus, non naturalibus & præternaturalibus dijudicandæ, prohibent. Nullus verò locus est arteriotomiæ, rarus & exiguus scarificationi, cum vel sine cucurbitulis. Hirudinum usum commendabit fortè demum diuturnior Experientia, & utilitatem earum in Hepatis & Lienis vitiis, confirmabit, de quibus nuper egit D. Præses. Diss. pecul. Se tacea quoque, vesicatoria, & fonticuli, præservationis gratiâ, & interdum quia succum à Sanguine diversum acrem educunt, non omni carent successu, si juxta specialiores circumstantias prudenter adhibeantur.

§. XXXII.

Hæc ex fonte Chirurgico. Sed nunc remedia pharmaceutica sequuntur: Quia hæctica ut plurimum cruditates primarum viarum, sibi vel comites habet, vel causam remotam agnoscit, quatenus sæpè ex vitiis primæ digestionis oriuntur, aut eandem post se trahunt, viscerum affectus, purgantia leniora reliquis medicamentis viam parant. Purgantia temperata & mitiora, quæ humores excrementitios, biliosos, acres, & pituitosos in primis viis hærentes, leniter ac moderatè sine omni virium jacturâ educunt, sanguinemque minus exagitant, sunt Manna, cassia, Rhaharb. rad. lib. alb. alth. polypod. passulæ maj. & min. pruna, denique fol. fenn. & Agaricus: ex compositis, Elect. lenit. Syr. ros. solut. item viol. syr. cichor. cum Rhab. Profunt verò hæc magis in liquida, quàm sicca formâ, unde decocta, infusa, potiones, & electuaria præ pilulis, imprimis alöeticis, & aliis siccioribus, ex usu erunt.

§. XXXIII.

Purgantia fortiora v.g. è colocynthide, esula, scammonio, antimonio, jalappa & helleborô parata, quia corpus debile nimis exagitant, hypercatharSES movent, serum nutritivum, & corpori aridiori necessarium, admodum evacuant, & in genere nimias commotiones & evacuationes extimulant, fugienda sunt, vid. Martin. Wendelin. l. 3. axiom. med. 1166. Fuchs. in instit. Med. l. 4. Sect. 5. c. 38. Joubertus l. 3. pract. c. 1. Vomitoria blanda, si vitium in primis viis stabu-
etur, quidâ suadent, verum nisi talia adhibeantur affectu in-

cipiente, & ubi ulcus pulmonum non urget, simulque habetur ratio ægri constitutionis & virium, vix suaferim.

XXXIV.

Denique & clysmata laudem merentur, si alvus non aperta sit, si intestina atque dorsum vehementius doleant, si subjecta alias simul malo hypochondriaco, vel affectibus lienis vexantur, si abdomen inflatum, durum, atque spasmotensum, aut flatibus distentum reddatur: & potissimum ubi cacochymia evacuationem urgeat, ægri tamen per os pharmaca assumere detrectent. Parentur autem ex emollientibus partim, malva, alth. Parietar. mercur. rad. lil. alb. fl. cham. malv. melilot. partim alterantibus, borrag. cichor. bugloss. &c. quarum decoctis detergentia magis, scilicet therebinthin. in vitello ovorum soluta, mel rosatum, anthosatum &c. imò pro ratione circumstantiarum purgantia, elect. de hier. c. ager. Diaprun. lenitiv, casfiæ extr. & similia adjici possunt.

XXXV.

Quod ad reliqua totum corpus evacuantia spectat, sunt nonnulli, qui decocta lignorum sudoris movendi gratia propinant, quibus nihilominus cum summâ prudentia, & parca dosi uti licet, quanquam diaphoretica temperata, e.g. Antim. diaph. antihect. Poter. essent. lignor. &c. locum hic habere possint, vid. Wedelius in amœnit. mater. med. p. 348. Diuretica à quibusdam, ait, maximæ efficaciz observata, laudantur, quatenus humorum visciditatem solvere creduntur, verum & ex his solum temperatiora profunt.

XXXVI.

Nam & alterantia varii generis utilisima sunt. Humor itaque acidus, ex ructibus acidis, aut simili vomitu omninò manifestus, per præcipitantia & absorbentia non difficulter tollitur, talia sunt terræ pingues atque sigillatæ, strigonienfis, lemnia, bolus alba & armen. Marga, lac lunæ, it. lapidosa, alabastr. crystall. mont. corall. ut & partes animalium duriores lap. 69. CC. ebur integrum ac ustum, imò & Martialia, ut limat. mart. & hæmatit. Cavendo saltem, ut ubi excretiones moderatæ, v.g. per tussim concurrunt, illæ per adstringentia non supprimantur, conf. 7. aphor. 16. & 78. Pertinent, huc quoque Salia vol. & alcalia fixa, ita n. Boyle commendat

Sp. sang. hum. & urin. potentius destruunt acidum Salia fixa, e.g. absinthii. card. bened. Tartarus, ol. Tartar. j. per deliq. &c. XXXVII.

Nidorosa cruditas, quæ ex ructibus putridis, oris amaro, nausea & cardialgia cognoscitur, tollitur quoque per præcipitantia jam enarrata, inter quæ crySTALLUS præprimis eminet: præter ea conveniunt & acida & salsa, acida sunt, sp. Vitrioli, Sulphuris, Nitr. & Salis dul. & qui à quibusdā ut specificus æstimatur, sp. Vitriol. vol. & omniū primo prodiens phlegma insipidum ferè, quamvis exhalationibus Sulphureis vel acido volat. maximè imprægnatum, imprimis si super novum vitriol. aliquoties cohobetur, vid. Mar. Marci phil. vet. restit. part. 5. sub Sect. 9. Succus citri, granator, ribium, berber. rubi idæi, ceras. acid. ut & acetosæ, acetosellæ, sempervivi maj. & portulac. it. Julepi rosar. violar. T Ra rosar. corall. sp. Salis corallifat. falsa sunt Sala Tartari, Sal. ammon. Nitr. antim. rosat. vitriolat. Sulphurat. arcanum dupl. Tart. Tartaris. vitriolat. & Sulph. crem. & cryst. Tartari, Terr. foliat. Tartari: Cavendo semper, ne per acidorum abusum, ulcerosis affectibus viscerum stimulus addatur.

§. XXXVIII

Si falsedo prævaleat, utiliora erunt incrassantia, gummi arab. tragacantha, mastich. oliban. benzæ, styrax, Sperma ceti, nec non terra Sigill. bolus armena, & alba, terra goldberg. Præter hæc conveniunt glutinosa quævis, ac pinguis rad: chin. sarsæ, parill. Gelatin. C. C. ebor. aut è limacibus parata, Decoct. strobil. pini c. glycyrrhiz. passul. pinguedo canis aut viper. ol. commune. Præterea hoc in passu dulcia quoque locum habent, e.g. glycyrrhiz. polypod. passul. maj. & min. ficus, pruna, Dactyli, cerationa, pulpa cassiæ, manna &c. quæ omnia ideò magis probanda sunt, quod non tantum temperent, sed evacuent simul leniter.

§. XXXIX.

In humorum denique visciditate, quemadmodum supra dicta remedia Salina, sive sub acida, sive falsa sint, conveniunt, ita & præter hæc usurpari quoque possunt aromata benigniora & Salia vol. oleosa e.g. Sp. Sal. armanifat. Liq. C. C. Succin. Decoct. rad. chin. caryophyll. Lign. Sassafras &c.

§. XL.

§. XL.

Quod ad secundam indicationem attinet, commotio nimia Sanguinis, & exacerbatio Spirituum, refrenatur per emulsiva, & leniter oleosa, & gelatinosa refrigerantia, emuls. sem. frig. pinear. atque amygd. dul. gelat. C. C. & ebor &c. nam his, prout tritissimo Proverbio dicitur, unâ fidelîâ duos dealbamus parietes, i.e. non modò acrimoniam, si quæ adest corrigimus, sed & fervorem spirituum leniter figimus & demulcemus. Pro hoc scopo conveniunt quoque anodyna mitiora, Sulphur lycopod. Sulph. coryli, quod in hæctica infantum optimè datur, flor. & radix nymph. fl. viol. lil. alb. samb. cham. melilot. atque anethi. Huc refer Nitrata, Nitrum purum, arcan. dupl. plantag. portul. semperv. maj. succum 69. fluviat, Aq. sperm. ranar. aqu. sanguinis porc. & humani. Ex regno minerali Antimonialia cuncta laudari solent; speciatim tamen famosum est antihect. Poter. (cui tamen valdè parum tribuit D. Præses) & Sacch. Sat. (cui & efficacia & securitate plurimum præfert Nitrum.)

§. XLI.

D. Præses Methodum curandæ Hæcticæ ponit (1) in labis viscerum curatione, cujus accuratam per investigationem, & circumspectam atque placidam tractationem commendat. (2) In æstuum febrilium, præcipue ubi excandescunt, mitigatione: [3] facili & prompta, minime tamen copiosâ, nutritione: [4] Tempestiva contra exacerbationes, præservatione. Primum, per leniora discutientia, resolventia, mundificantia, balsamica, pro re natâ, perpetrare suadet. Laudat hic Gummi-resinas temperatas, Extracta herbarum, tempestivas laxationes, humectationes, balsama temperata Sulphuris, Antimonium crudum: prudentissime & provide adhibenda. Secundum per absorbentia, temperantia, diapnoico-diuretica, ubi Matr. perlar. vel alias conchas, Corallia quoque, Ovorum cortices laudat: Æstui verò Nitrum destinat, & commendat, non diuturnum, sed repetitû, ejus usum. Tertio scopo Emulsiva cum analepticis attribuit: Specialiter verò Sem. frigida majora rejicit ex Emulsionibus. Quartum finem, exequitur, tempestiva V. S., quam, contra communem opinionem, recte, debito loco, congruo tempore, & tolerabili quantitate

institutem, maxime laudat, & ad Experientiam provocat, ejusque rei aliquot exempla planè memoratu digna notasse, asseverat. Interim verò Hecticæ veram, plenariam, & constantem, curam, non statuit, nisi sublato viscerum affectu: Quem ipse quidem in Hecticâ verâ, perpetuo subesse confirmat: Eoque differre Hecticam, à Febre lentâ simplici, arbitratur.

§. XLII.

Jam pergendum est ad curationem symptomatum, in hecticâ febre obviorum. Ubi sudor nocturnus primum obtinebat locum; huic temperando præter antihect. Poter. Sacch. Satur. lap. hæmatit. corall. lap. 69. C. C. ust. Terr. Goldberg. &c. destinantur decoct. C. C. rad. chin. L. sassaf. emulsiones nucleorum, & sem. frigid. c. papaverinis & opiatís (parcissime tamen adhibendis) interdum si vigiliæ simul urgent miscenda. D. Præses omnibus opiatís hic præfert, Mass. pill. de Cynog. Externè adhiberi possunt fol. nymph. heder. terr. rosar. violar. Salicis, lectulo instrata, l. decubitus super stratum coriaceum, aut si tenuioris fortunæ sit æger, super saccum linteum, in quo farina frumenti antehac erat asservata, aut super linteamina multo amylo rige facta, ad imitationem Hoffmann. in clave: balnea aluminosa tam naturalia, quàm artificialia commendantur aliqui, sed D. Præses dissuadet.

§. XLIII.

In Diarrhæa eò alla borandum est, ut ante omnia humorum acrimonia temperetur. Huic ergo medebuntur crySTALL. mont. alabastr. corall. lap. 69. C. C. alcis & unic. foss. bol. armen. terra sigill, cydoniata e. g. cinam. aq. cydoniata & ex rosis nostris parata v. g. syrup. imperatoris, conserva & syrup. de rosis ficcis it. lac chalybeatum. Nec silentio prætereundæ sunt rad. temperantes pœon. alth. lil. alb. &c. it opiatâ & theriacalia si tormina concurrant in minori dosi exhibita. Omnibus his, tam ad sudorem, quàm diarrhœan, præfert D. Præses. Spec. & Conf. de Hyacintho, moderatissime usurpata, cum Nitro, & si opus sit, momento M. pill. de Cynogl.

§. XXXIV.

In ulceribus pulmonum aliorumque viscerum, requiruntur mundificantia, temperantia, & balsamica. Hæc sunt sanicula, pyrola, alchymill, virga aurea, scabiosa, veronica, chæ

chæref. heder. terrestr. scordium, sangvisforba, quinque fol. polygon. pilosell. fl. verbasci, lil. alb. & hyper. fol. myrti quercus, salicis, vincæ pervincæ, Rad. bistort. torment. ireos aquat. fruct. momord. Sem. lycopod. it. quælibet ex Sulphure parata v. g. fl. Sulphur, balsam. Tinctura & extr. Tinct. antiphthifica D. Mich. Myrrh. & hujus Tinctura, balsam. peruv. ac thereb. cum Antim diaph, & antihect. Poter. miscenda & alteranda.

§. XXXXV.

Inter remedia externa, balnea aquæ dulcis non minimam locant operam, ob insignem attrahendi & humectandi vim. Nempè balnea tepida fieri possunt ex aqua vel simplici vel additis herbis emollientibus e. g. malv. viol. branc. urfin, fol. salicis, tiliæ, lactucæ prius coctis: affundi his etiam possunt aliquot mensuræ lactis bubuli, balnea itidem ex pedibus animalium, v. g. vitulorum, suillorum, decocto caputem vel intestinorum vervecis, parata. Usurpandi tempus sit manè, prius alvo exoneratâ, duabus ab assumpto, vel lacte, vel jusculis confortantibus, horis, tamdiu in eò remorando, quoad vires permittunt. Exiens æger linteis tepefactis abstergendus, & ad spinam dorsi inungendus, aqua rosar. seu oleo rosaceo, litus enim cum oleis & pinguedinibus in hecticis egregii usus sunt. Felix Platerus prax. 1. de febr. usum providum thermarum experientia comprobat.

§. XXXXVI.

Diætæ tandem, cum morbus satis chronicus febris hectica sit, maxime erit litandum. Aër igitur sit humidus, ad frigidum paulò inclinans, verbo, temperatus; vel naturâ, vel arte: ideoque corrigendus tempore æstatis, rebus refrigerantibus & humectantibus conclavi inspersis, ut sunt fol. vitis portulac. endiv. fl. rosar. violar. aqua rosar. frigida simplex &c. Vitandus quoque est aër autumnalis juxta Hipp. 3. aph. 22. Hyeme corpora vestitu benè defendantur ab inclementia aëris frigidi, ægri in hypocaustis calefactis immorentur. Galenus method. medendi c. 3. interdicit ingressum plurimorum in cubiculum.

§. XXXXVII.

Cibi sint Euchymi & eupepti, quales sunt carnes vitulorum, pullorum, caponum, phasianorum, & ex his parata juncula cum passulis, pineis, &c. Inprimis conveniunt lacticia, quæ meritò hecticorum asyllum sunt & refugium, vid. Misc. nat. cur. Ann. 1. obs. 19. Diemerbrock. obs. med. 30. Act. Erudit. Lips. Ann. 84. p. 183. & inprimis Meibom, in dissertat. d. phthis. curat, per lac. Coch-
lex

lex in jure pullorum coctæ, ut & testudinacea, bene nutriunt. Ranarum coxæ in jure caponis elixatæ, valdè profunt. Ex gammaris fluviatilibus, cum aliis alimentosis, rite paratæ, succum nutrientem in se continent egregium: Pisces si appetat æger, saxatiles, & fluviatilium quidam v. g. funduli, truttæ, thymali, & alii facilioris concoctionis eligantur. Inter fructus horæos pruna Damascena, cerasa acida, ob humectationem & laxandi vim locum quoque habent. Viten-
tur quoque calida nimis acria, salsa infumata, aromatibus muriaque condita. Potus sit optimè fermentatus & defecatus, nec nimis calefaciens & generosus: unde Vinum præprimis generosum, spiritus vini, et vulgò dictæ aquæ vitæ, omni-
busmodis vitandæ sunt, Vinum verò tenue, aut alias temperatum, maxime il-
lud, quod Itali vocant limoniale, paratum è vino, citro, passulis minoribus, cinamomo & saccharo concedendum est præsertim si ventriculus admodum in-
firmus fuerit, coctionem enim juvat ac distributionem promovet.

§. XXXXVIII.

Præ reliquis, lactis usus commendandus quatenus ob ob particulas pingves & oleosas, quibus pollet, optimè nutrit, acrimoniam humorum temperat, & ob serosas particulas humectat; hinc emulsiones tabidis & hecticis saluberrimum usum præstant, illorumque optima analeptica sunt, dum serum restitunt humorumq; acrimoniam demulcent.

§. XXXXIX. Inter lactis autem genera post humanum, & quidem muliebre, de quo vid. Binning. C. 5. obs. 44. Platerus Prax. tr. 3. l. 1. c. 5. maxi-
mè laudatur asininum & caprillum; utpotè serosius, quâ de causa etiam serû la-
ctis interdum ipsi substitui potest: vid. Barbet de Sero Sanguinis p. 10. imò eadem
de causa à Piens lac ebutyratum commendatur.

§. L. Circa huius usum notentur conditiones sequentes. 1. ut ventriculus
ab omnibus excrementis prius liberetur scilicet per vomitorium, & laxant. vid.
Joël. Prax. tom. 5. (2. ne in hectica ubi complicatur putrida propinemus, circum-
specione enim adhibita audiendi sunt Sanctorius, Method. l. 15. c. 17. & For-
tis cent. 2. consult. 56 etiam in tali casu hoc sudentes. (3. dispiciendum est, an æ-
ger ratione ventriculi tensionis hypochondriorum, ac doloris capitis, lactis u-
sum feret, id est nihil molestiæ, v. g. singultum, vomitum, tormina &c. inde pa-
tiatur ne calor intendatur. Utilissimum vero est, præmittere immediatè, imò &
conjungere, lacti, absorbentia. Reliquum lactis sumendi Regimen, videre est ap.
Senn. de Febr. l. 3. C. 3. & Joël. Prax. Tom. 5. p. 657.

§. LI. Motus quia calefacit corpus magisq; exsiccat nimius vitandus ne calor
augeatur, viresq; debilitentur. Quies moderata sit. Vigiliæ quoque nimix ob
exsiccandi vim vitentur: somnus moderatior sit: Alvus fungatur suo officio, si se-
gnior, leniter stimulantibus ac laxantibus provocanda; si vero justò laxior, tem-
perate adstringentibus sedanda: ubi spec. & conf. de Hyacintho laudem me-
rentur. Animi denique pathemata inprimis ira, moeror, cura & tristitia
omnibus modis vitentur.

SOLI DEO GLORIA.